

ผลการจัดกิจกรรมการเล่นอิสระร่วมกับการเล่านิทาน เพื่อส่งเสริมทักษะสำหรับโลกบานีของเด็กปฐมวัย

THE RESULTS OF ORGANIZING FREE PLAY ACTIVITIES ACCOMPANIED BY STORYTELLING TO
PROMOTE SKILLS FOR BANI WORLD OF EARLY CHILDHOOD CHILDREN

ศศิมาศ คุ่มสุภา^{1*} เพ็ญศรี แสงเจริญ² ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลธร³

Sasimas Kumsupa^{1*} Pensri Sawangchareon² Piyanan Hirunchalothorn³

^{1,2,3} สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ประเทศไทย

^{1,2,3} Division of Early Childhood Education, Department of Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author E-mail: sasimas999@gmail.com

Received: 25/04/2025 | Revised: 31/07/2025 | Accepted: 20/08/2025

บทคัดย่อ

“โลกบานี” เป็นคำศัพท์ที่ถูกนิยามขึ้นเพื่อสะท้อนสภาพสังคมของโลกยุคใหม่หลังจากการระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งเป็นสภาพสังคมที่เต็มไปด้วยความเปราะบาง ผู้คนมีความกังวล ความสัมพันธ์ไม่เป็นเส้นตรงยากที่จะคาดเดา และเข้าใจได้ยาก การดำรงชีวิตในโลกบานีจึงจำเป็นต้องมีทักษะเฉพาะประกอบด้วย ความเข้มแข็งทางจิตใจ ความเห็นอกเห็นใจและความมีสติ ความสามารถในการยืดหยุ่นหรือพลิกแพลง และการสร้างความโปร่งใสและสัญญาณ ซึ่งบางทักษะสามารถฝึกและส่งเสริมได้ตั้งแต่ในระดับปฐมวัยโดยจัดกิจกรรมที่เหมาะสม การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่นอิสระร่วมกับการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมทักษะโลกบานีของเด็กปฐมวัย 2) เปรียบเทียบทักษะโลกบานีของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นอิสระร่วมกับการเล่านิทาน กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยอายุ 4-5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 18 คน ทำการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 45 นาทีในกิจกรรมเสรี เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเล่นอิสระร่วมกับการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมทักษะโลกบานีของเด็กปฐมวัย และแบบประเมินทักษะโลกบานีของเด็กปฐมวัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ การทดสอบทีสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระจากกัน

ค่าขนาดผลกระทบ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่าก่อนการทดลองเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีทักษะโลกบานิระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 72.22 รองลงมาคือระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 22.22 และระดับน้อยมากคิดเป็นร้อยละ 5.56 หลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีทักษะโลกบานิระดับดีมากคิดเป็นร้อยละ 100.00 ทักษะโลกบานิของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย 16.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.66 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย 25.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.65 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนทักษะโลกบานิของเด็กปฐมวัย พบว่าคะแนนทักษะโลกบานิของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หาขนาดผลกระทบโดยใช้ดัชนี Cohen's d พบว่าขนาดผลกระทบมีขนาดใหญ่ ($d = 4.90$) ผลการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่าหลังการทดลองเด็กแสดงพฤติกรรมของทักษะโลกบานิทั้ง 3 ด้าน คือ ความเข้มแข็งทางจิตใจ การคิดยืดหยุ่น และความเห็นอกเห็นใจตนเอง มีเด็กส่วนน้อยที่มีการพัฒนาทักษะดีขึ้น แต่ยังต้องการการฝึกเพิ่มเติมบางด้าน

คำสำคัญ: การเล่นอิสระ การเล่านิทาน ทักษะโลกบานิ เด็กปฐมวัย

Abstract

“BANI world” is a term coined to reflect the modern social landscape post-COVID-19. This fragile world is characterized by B–Brittle, A–Anxious, N–Nonlinear, and I–Incomprehensible. Living in a BANI world requires specific skills, including resilience, empathy and mindfulness, flexibility, and transparency and intuition. Some skills can be trained and promoted even in early childhood through appropriate activities. This study aimed to: 1) study the effects of free play activities combined with storytelling to promote BANI world skills in early childhood children, and 2) compare BANI world skills in early childhood children before and after organizing free play activities combined with storytelling. The sample consisted of 18 preschool children aged 4-5 years in kindergarten 2, second semester of the 2024 academic year, at Kukai Kindergarten School, Bangkok. The experiment lasted for 8 weeks, 3 days a week, and 45 minutes per day in free activities. The research instruments included a free play experience plan combined with storytelling to promote BANI world skills in early childhood children, and a BANI world skills assessment form. Data were analyzed by using the mean, standard deviation, percentage, t-test for independent samples, effect size and content analysis. The results of the research found that before the experiment, most of the preschool children had moderate level of BANI world skills, which was 22.72 percent, followed by low level at 22.22 percent and very low level at 5.56 percent. After the experiment, 100.00 percent of the preschool children had very good BANI world skills. The pre-experiment BANI world skills of the preschool children had an average of 16.00 with a standard deviation of 2.66 and an average of 25.83 with a standard deviation of 1.65 after the experiment. When comparing the differences in the preschool children's BANI world skills

scores, it was found that the pre-experiment BANI world skills scores of the preschool children were significantly higher at the .05 level. The effect size was calculated using Cohen's d index and the effect size was found to be large ($d = 4.90$). The content analysis found that after the experiment, the children displayed BANI world skills behaviors in all 3 areas: resilience, flexible thinking, and self-compassion. A minority of the children had improved skills but still needed further training in some areas.

Keywords: Free play, Storytelling, BANI World skills, Early childhood

บทนำ

การระบาดของโควิด-19 ในช่วงปีพ.ศ. 2562 – 2564 ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของผู้คนทั่วโลก ได้ชื่อว่าเป็นยุคโลกวูเก้า (VUCA World) คือโลกที่เต็มไปด้วยความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) สภาพสังคมโลก 2-3 ปีต่อมาหลังจากการระบาดของโควิด-19 กลายเป็นโลกยุคใหม่ที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเปลี่ยนแปลงที่ฉับพลันทางดิจิทัล (Digital Disruption) (กรรณภรณ์ รุ่งแจ้ง, 2567) Jamais Cascio นักมานุษยวิทยาให้ความเห็นว่าโลกยุคใหม่นี้เป็นโลกแห่งความโกลาหล (an age of chaos) ที่ความรู้สึกถึงความไม่แน่นอนเพิ่มระดับเป็นความวิตกกังวล ระบบต่าง ๆ เพิ่มจากความซับซ้อนเป็นความไม่เป็นเหตุเป็นผล สิ่งที่เคยคลุมเครือกลายเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเข้าใจได้ โดยเรียกโลกยุคใหม่นี้ว่า “โลกบานี” หรือ “BANI World” เป็นกรอบแนวคิดใหม่เพื่ออธิบายผลที่ตามมาอย่างต่อเนื่องจากยุควูเก้า มาจากคำ 4 คำ คือ B-Brittle หมายถึง โลกที่เปราะบาง ไม่คงทนถาวร แหกสลายได้ง่าย นำไปสู่ความล้มเหลวในระบบอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงกัน A-Anxiety/ Anxious หมายถึง โลกที่เต็มไปด้วยความกังวลกลัวล้มเหลว ทำให้เฉื่อยชาขาดทักษะในการกำจัดการวิกฤตด้วยวิธีที่เหมาะสม N-Nonlinear หมายถึง โลกที่ความสัมพันธ์ไม่เป็นเส้นตรงที่เหตุและผลอาจไม่เกี่ยวข้องกันชัดเจนเหมือนเดิม อาจมีปัจจัยแทรกซ้อนอย่างไม่คาดคิด ทำให้ไม่สามารถพยากรณ์ได้ว่าสาเหตุจะนำไปสู่ผลแบบใด การวางแผนและการดำเนินการในระยะยาวไม่ใช่เรื่องตายตัวอีกต่อไป จึงต้องเตรียมพร้อมที่จะกลับมาเริ่มใหม่ได้ตลอดเวลา และ I-Incomprehensible หมายถึง โลกที่เข้าใจยาก เต็มไปด้วยความวิตกกังวลไม่สามารถคาดเดาได้ หลายเหตุการณ์ไม่มีเหตุผล เกิดความสับสนจากภาวะข้อมูลล้นที่ไม่ได้ช่วยอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้เสมอไป (Cascio, 2020)

ความโกลาหลของโลกบานีส่งผลถึงทุกคนในสังคมรวมถึงเด็กปฐมวัย ดิลฉัตร ชุสสุโพวา (2565) กล่าวถึง ผลกระทบของการระบาดโรคโควิด-19 ต่อเด็กและเยาวชนไทย ว่าส่งผลกระทบอย่างมากใน 5 ด้าน คือ 1) ปัญหาด้านสุขภาพและโภชนาการ 2) ปัญหาความยากจนที่เพิ่มมากขึ้น 3) เด็กเสียโอกาสในการเรียนรู้ 4) ปัญหาด้านสุขภาพจิต 5) ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยของเด็กจากการสูญเสียบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวเปราะบางที่มีเด็กเล็กซึ่งมีความสามารถในการปรับตัวน้อยกว่าย่อมได้รับผลกระทบที่รุนแรงกว่า (ยูนิเซฟ, ม.ป.ป.) โดย Cascio (2020) กล่าวถึงทักษะสำหรับการรับมือกับโลกบานีว่า ความเข้มแข็งทางจิตใจ (resilience) เป็นเครื่องมือสำหรับการรับมือกับโลกที่เปราะบาง ความเห็นอกเห็นใจ

และควมมีสติ (empathy and mindfulness) เป็นเครื่องมือสำหรับการรับมือกับโลกที่เต็มไปด้วยความกังวล ความสามารถในการยืดหยุ่นหรือพลิกแพลง (flexibility) เป็นเครื่องมือสำหรับการรับมือกับโลกที่ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ไม่เป็นเส้นตรง และการสร้างความโปร่งใสและสัญชาตญาณ (transparency and intuition) เป็นเครื่องมือสำหรับการรับมือกับโลกที่เข้าใจยาก โดยการฝึกทักษะโลกบานี้เพื่อเตรียมความพร้อมเด็กปฐมวัยทำได้ ดังนี้

1. ความเข้มแข็งทางจิตใจ เป็นความสามารถในการปรับตัวปรับใจไม่ให้อ่อนไหวต่ออุปสรรค การฝึกความเข้มแข็งทางจิตใจในเด็กเล็ก ๆ ทำได้โดยการฝึกให้รู้จักปรับตัวปรับใจไม่ให้อ่อนไหวต่ออุปสรรคหรือปัญหา เรียนรู้จากความผิดหวัง ข้อผิดพลาด หรือความล้มเหลว อันจะนำมาสู่ความสามารถในการปรับตัว และการยอมรับความจริง ซึ่งจำเป็นต้องมีพื้นฐานของการมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กในวัย 3-8 ปี จะเรียนรู้เรื่องความเข้มแข็งทางจิตใจได้ดีผ่านประสบการณ์ การได้ลงมือทำและได้จัดการกับปัญหา จะช่วยสร้างความมั่นใจต่อการรับมือกับความท้าทายต่าง ๆ ในครั้งต่อไป (วิภาวี เจริญลีลา, 2565ก)

2. ความเห็นอกเห็นใจและความมีสติ หมายถึง ความเข้าใจที่มีให้กับตนเองโดยเฉพาะเมื่อประสบกับความล้มเหลวหรือผิดพลาด สามารถจัดการกับความผิดหวังที่เกิดขึ้น ยอมรับความล้มเหลว และรู้สึกเห็นอกเห็นใจตัวเอง (วิภาวี เจริญลีลา, 2565ก) การฝึกความเห็นอกเห็นใจและความมีสติช่วยให้เด็กเรียนรู้ที่จะเห็นอกเห็นใจต่อตนเองและสิ่งรอบตัว รู้จักการยอมรับและไม่ตัดสิน ช่วยลดความวิตกกังวลและภาวะซึมเศร้า และช่วยส่งเสริมการพัฒนาความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ และการให้อภัยต่อตนเองและผู้อื่น (Fuente-Anuncibay et al., 2020) Karakasidou et al. (2021) กล่าวว่า การมีความเมตตาต่อตนเอง (self-compassion) ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ สุขภาวะที่ดี และเสริมสร้างสุขภาพจิตของเด็ก เมื่อเด็กถูกฝึกให้มีเมตตาต่อตนเอง จะช่วยเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจตนเอง เพิ่มอารมณ์เชิงบวก และความเข้มแข็งทางจิตใจ ลดความรู้สึกโดดเดี่ยว และความวิตกกังวลเกี่ยวกับตนเอง การฝึกให้มีความเมตตาต่อตนเองทำได้โดยฝึกการเจริญสติหรือการทำสมาธิ ลดการรับข้อมูลจากสื่อโซเชียล และเลือกรับข้อมูลอย่างมีสติ และผู้ใหญ่ต้องเป็นต้นแบบที่ดีของการรู้จักเข้าใจตนเองและผู้อื่นให้กับเด็ก (วิภาวี เจริญลีลา, 2565ข)

3. ความสามารถในการยืดหยุ่นหรือพลิกแพลง เป็นความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป โดยประยุกต์จากสิ่งที่ทำอยู่เดิมไปใช้ในสถานการณ์ที่แตกต่าง หรือปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานได้ (วิภาวี เจริญลีลา, 2566ก) ฝึกได้โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่让孩子เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ ดังที่ สุภาวดี ชาญเมธี และคณะ (2562) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ Active Learning ทำให้เด็กเรียนรู้จากการเคลื่อนไหว ค้นคว้า ลงมือทำกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ฝึกการยืดหยุ่นความคิด และกระบวนการ รุ่งแจ้ง (2567) กล่าวว่า การเตรียมเด็กสู่โลกบานี้ ทำได้โดยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกัน เปลี่ยนการเรียนรู้จาก Passive Learning ที่ผู้เรียนขาดการมีส่วนร่วมไปสู่การเรียนรู้แบบเชิงรุกหรือ Active Learning โดยมีครูเป็นผู้อำนวยการความรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สำรวจและตระหนักรู้คุณค่าของตนเอง รู้จักการแก้ปัญหา และปรับตัวให้เข้ากับโลกอนาคต สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Theory: ELT) พัฒนาโดย David A. Kolb ซึ่ง Kolb (2020) และ McLeod (2025) กล่าวว่า แนวคิดหลักของการเรียนรู้จากประสบการณ์ คือ การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นผ่านวงจรประสบการณ์ การไตร่ตรองแนวคิด และการลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนที่ต้อง

สัมผัสทุกขั้นตอน คือ 1) การสัมผัสประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม โดย Kolb เชื่อว่าการเรียนรู้เริ่มต้นเมื่อผู้เรียนใช้ประสาทสัมผัสและการรับรู้เพื่อมีส่วนร่วมในสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นได้ทั้งประสบการณ์หรือสถานการณ์ใหม่ 2) การสังเกตเชิงสะท้อนคิดหลังได้รับประสบการณ์ใหม่ โดยผู้เรียนจะสะท้อนถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในแง่ของความรู้ที่มีอยู่ และเชื่อมโยงความรู้สึกับความคิดเกี่ยวกับประสบการณ์นั้น 3) การคิดหรือการสร้างแนวคิดเชิงนามธรรม ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปหรือหลักการที่ทดสอบได้ ทำให้เกิดแนวคิดใหม่หรือปรับเปลี่ยนแนวคิดเชิงนามธรรมที่มีอยู่ 4) การนำความรู้ไปใช้ ผู้เรียนนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้กับโลกรอบตัวเพื่อทดสอบรับและสร้างประสบการณ์ครั้งต่อไป

4. การสร้างความโปร่งใสและสัญชาตญาณ หมายถึงความสามารถในการตัดสินใจอย่างรวดเร็วโดยอาศัยสัญชาตญาณ ความรู้ก่อนหน้า และการรับรู้ในทันทีซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาทางปัญญา ช่วยให้เด็กปรับตัวกับสภาพแวดล้อม แก้ไขปัญหา และเข้าใจโลกที่อยู่รอบตัว (วิภาวี เจริญลีลา, 2566) Lally and Valentine-French (2021) กล่าวว่า เด็กอายุ 4-7 ปีเป็นระยะของการคิดตามสัญชาตญาณ มากกว่าการเรียนรู้เพียงอย่างเดียว เด็กจะคิดโดยอัตโนมัติตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วโดยอาศัยสัญชาตญาณและจินตนาการจากการรับรู้และความรู้เดิมในขณะนั้น เด็กช่วงวัยนี้มักจะถามคำถามเพื่อทำความเข้าใจโลกที่อยู่รอบตัว เริ่มคิดอย่างมีตรรกะ มีการใช้เหตุผลที่ยังไม่สมบูรณ์ การส่งเสริมความคิดแบบสัญชาตญาณทำได้โดยกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นให้เด็กอยากถามคำถาม ฝึกให้เด็กตั้งคำถาม และพิจารณาข้อมูลจากมุมมองและหลักฐานต่าง ๆ ส่งเสริมการคิดหรือการมีมุมมองที่หลากหลายจากกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ ศิลปะ ดนตรี นิทาน การสำรวจธรรมชาติ การเล่นเกมบทบาทสมมติ

การฝึกและส่งเสริมทักษะโลกบานี้จำเป็นต้องฝึกตั้งแต่วัยในช่วงปฐมวัยซึ่งเป็นวัยที่เรียนรู้ผ่านการเล่น ซึ่งการพัฒนาทักษะโลกบานี้จะเกิดขึ้นเมื่อเด็กได้เล่นอย่างอิสระ ดังที่ Colliver et al (2022) กล่าวว่า การเล่นอิสระทำให้เด็กได้เป็นตัวของตัวเองอย่างเต็มที่ ได้เผชิญอุปสรรคและปัญหาต่างๆ ได้แก้ปัญหา ได้พบความสำเร็จและความล้มเหลวด้วยตัวเอง ทำให้เกิดความสนุกสนาน ได้พัฒนาการควบคุมตนเอง และศรัทธาปลื้มสูงเนิน (2564) กล่าวว่า การเล่นสำคัญต่อการพัฒนาการของเด็ก เมื่อเด็กได้เล่นอย่างอิสระตามความต้องการโดยปราศจากข้อกำหนดของผู้ใหญ่ เป้าหมายคือความสนุก ทำให้สมองเปิดพร้อมที่จะเรียนรู้ การเล่นอิสระทำได้หลากหลายรูปแบบ เช่น เล่นกลางแจ้ง เล่นค้นหา เล่นบทบาทสมมติ เล่นผจญภัย สอดคล้องกับ Colliver et al. (2022) ที่กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการเล่นคือความสนุกสนาน โดยมุ่งที่กระบวนการมากกว่าผลผลิต โดยธิดา พิทักษ์สินสุข (2562) กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่นอย่างอิสระ ดังนี้

1. ส่งเสริมพัฒนาการด้านการเจริญเติบโตของร่างกายทุกด้าน และการทำงานของสมอง
2. ส่งเสริมทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
3. พัฒนาทักษะด้านการคิด การวางแผนและลงมือทำ การเผชิญปัญหา
4. พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ การเป็นผู้นำผู้ตาม และการทำงานกลุ่มกับเพื่อน
5. ช่วยให้มีความสุข ได้ภูมิใจกับความสำเร็จที่เกิดจากความคิดและการลงมือทำของตนเอง ทำให้ปัญหาและอุปสรรคกลายเป็นสิ่งที่ท้าทาย ตัดสินใจได้เร็วขึ้น มีลำดับขั้นตอนที่ดีในการทำงาน

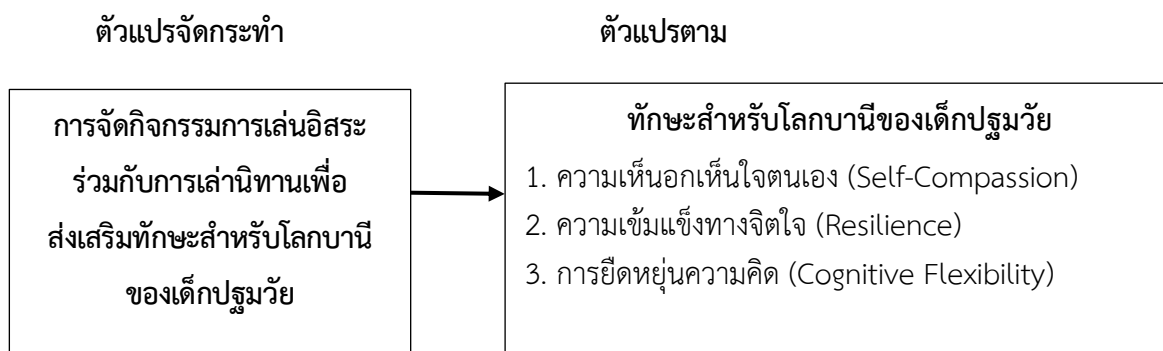
6. พัฒนาทักษะสมอง จากการได้ริเริ่มลงมือทำ ได้ฝึกมุ่งเป้าหมายและเพียรพยายาม ได้ฝึกความจำเพื่อการใช้งานจากการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิมมาสู่การเล่น ได้ฝึกยืดหยุ่นความคิดจากการเล่นที่มีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ได้ฝึกวางแผนและจัดระบบดำเนินการเพื่อให้การเล่นดำเนินไปได้ตามที่ต้องการ ได้ฝึกควบคุมอารมณ์และยับยั้งชั่งใจ คิดไตร่ตรองจากการพบเจออุปสรรคต่างๆ ได้ฝึกให้จดจ่อใส่ใจจากการที่เป็นผู้ริเริ่มการเล่นด้วยตนเอง ได้ฝึกติดตามประเมินตนเองเพื่อให้การเล่นดำเนินไปได้

สื่อการเรียนรู้เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยนิทานเป็นสื่อที่เด็กเล็กให้ความสนใจเป็นอย่างมาก สามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ คุณลักษณะ และทักษะต่างๆ ดังที่จารุวรรณ จันจินดา (2562) กล่าวว่า นิทานมีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย ช่วยเปิดโลกจินตนาการให้กว้างไกล ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและพฤติกรรมอันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย (อัญธิกา สอนไชยา และละดา ดอนหงษา, 2567) นอกจากนี้ การเล่านิทานมีแนวโน้มช่วยส่งเสริมพฤติกรรมที่เห็นอกเห็นใจในเด็กปฐมวัย (สรีดา ศุภสิทธิเวช, 2562) และช่วยส่งเสริมการคิดหรือการมีมุมมอง ที่หลากหลายอันจะนำไปสู่การส่งเสริมการคิดตามสัญชาตญาณของเด็กปฐมวัย ซึ่งความคิดสร้างสรรค์และความฉลาดทางอารมณ์ การเห็นอกเห็นใจ การมีมุมมองที่หลากหลาย และการคิดตามสัญชาตญาณล้วนเป็นทักษะสำคัญสำหรับโลกใบนี้ (Lally and Valentine-French, 2021) เมื่อเด็กได้เล่นอย่างอิสระเสริมด้วยการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์จากเรื่องราวและกิจกรรมจากนิทาน จะช่วยให้เด็กปฐมวัยได้ฝึกทักษะโลกใบนี้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจึงมีความสนใจทำการศึกษาเรื่อง “ผลการจัดกิจกรรมการเล่นอิสระร่วมกับการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมทักษะสำหรับโลกใบนี้ของเด็กปฐมวัย” โดยทำการศึกษากับเด็กอนุบาล 2 อายุ 4-5 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่พัฒนาการด้านการคิดและด้านภาษาอยู่ในระดับที่สามารถฟังและทำความเข้าใจประโยคง่าย ๆ และพูดสื่อสารความคิดของตนเองได้ โดยจัดกิจกรรมตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อให้เด็กได้สัมผัสประสบการณ์ ได้ลงมือปฏิบัติและสะท้อนคิดจนเกิดเป็นทักษะนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทจริงได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่นอิสระร่วมกับการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมทักษะสำหรับโลกใบนี้ของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะสำหรับโลกใบนี้ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นอิสระร่วมกับการเล่านิทาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ทักษะสำหรับโลกบานีของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมการเล่นอิสระร่วมกับการเล่นนิทานเพื่อส่งเสริมทักษะสำหรับโลกบานีของเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi- Experimental Research Design) แบบกลุ่มเดียว วัดผลก่อนทดลองและหลังทดลอง (One Group Pretest - Posttest Design) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ เด็กปฐมวัยอายุ 4-5 ปี กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ กรุงเทพมหานคร 2 ห้องเรียน จำนวน 40 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยอายุ 4-5 ปี กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 18 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ 1) กลุ่มตัวอย่างมีคุณสมบัติเหมาะสมสำหรับการทำการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย 2) ผู้ปกครองให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

2) ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรจัดกระทำ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเล่นอิสระร่วมกับการเล่นนิทาน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะสำหรับโลกบานีของเด็กปฐมวัย

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดประสบการณ์การเล่นอิสระร่วมกับการเล่นนิทานเพื่อส่งเสริมทักษะสำหรับโลกบานีของเด็กปฐมวัย มีการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายและสภาพสังคมของโลกบานี ทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในโลกบานี การส่งเสริมทักษะสำหรับโลกบานีให้กับเด็กปฐมวัย การเล่นอิสระ การใช้

นิทานในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์

3.1.2 เขียนแผนการจัดประสบการณ์การเล่นอิสระร่วมกับการเล่านิทาน เพื่อส่งเสริมทักษะสำหรับโลกบ้านของเด็กปฐมวัย ดังนี้

1) จัดหาหรือแต่งนิทานเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะสำหรับโลกบ้านของเด็กปฐมวัย จำนวน 8 เรื่อง สำหรับใช้จัดกิจกรรมร่วมกับการเล่นอิสระ 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 เรื่อง

2) เขียนแผนการจัดประสบการณ์เพื่อใช้จัดกิจกรรม 3 วันต่อสัปดาห์ รวม 24 แผน มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ ดังนี้ 1) ครูเล่านิทานที่เกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะสำหรับโลกบ้านของเด็กปฐมวัย 2) เด็กปฏิบัติการเล่นอิสระ 3) ครูและเด็กสนทนาถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการเล่นอิสระเกี่ยวกับความเห็นอกเห็นใจตนเอง ความเข้มแข็งทางจิตใจ การยืดหยุ่นความคิด โดยเชื่อมโยงกับนิทาน และการปฏิบัติที่เหมาะสมในด้านความเห็นอกเห็นใจตนเองความเข้มแข็งทางจิตใจ และการยืดหยุ่นความคิดเพื่อนำไปใช้ในบริบทจริง

3.1.3 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านโดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ย 4.91 หมายถึง แผนการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมมากที่สุด และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ คือ ให้เด็กได้เล่นกับสื่อธรรมชาติและสื่อที่มีความท้าทายให้มากขึ้น

3.2 แบบประเมินทักษะสำหรับโลกบ้านของเด็กปฐมวัย มีการดำเนินงาน ดังนี้

3.2.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในโลกบ้านเพื่อใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดและขอบข่ายสำหรับการประเมินทักษะสำหรับโลกบ้านของเด็กปฐมวัย

3.2.2 สร้างแบบประเมินทักษะสำหรับโลกบ้านของเด็กปฐมวัย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 9 ข้อ โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความเห็นอกเห็นใจตนเอง ด้านความเข้มแข็งทางจิตใจ และด้านการยืดหยุ่นความคิด ด้านละ 3 ข้อ คะแนนเต็ม 27 คะแนน มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- 3 หมายถึง แสดงพฤติกรรมหรือมีการปฏิบัติมากที่สุด
- 2 หมายถึง แสดงพฤติกรรมหรือมีการปฏิบัติโดยได้รับการชี้แนะบ้าง
- 1 หมายถึง แสดงพฤติกรรมหรือมีการปฏิบัติโดยได้รับการชี้แนะอย่างมาก
- 0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรมหรือไม่ปฏิบัติแม้ได้รับการชี้แนะ

นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปผลการประเมิน โดยมีเกณฑ์การประเมินดังนี้

- 22 – 27 คะแนน (คิดเป็นร้อยละ 80-100) หมายถึง มีทักษะสำหรับโลกบ้านระดับดีมาก
- 19 – 21 คะแนน (คิดเป็นร้อยละ 70-79) หมายถึง มีทักษะสำหรับโลกบ้านระดับดี
- 14 – 18 คะแนน (คิดเป็นร้อยละ 50-69) หมายถึง มีทักษะสำหรับโลกบ้านระดับปานกลาง
- 11 – 13 คะแนน (คิดเป็นร้อยละ 30-49) หมายถึง มีทักษะสำหรับโลกบ้านระดับน้อย
- 0 – 10 คะแนน (คิดเป็นร้อยละ 0-29) หมายถึง มีทักษะสำหรับโลกบ้านระดับน้อยมาก

3.2.3 ตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญประเมินเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการประเมินกับนิยามศัพท์ และวัตถุประสงค์การวิจัย (IOC: Index of Item Objective Congruence) ผลการประเมินได้ค่า IOC 1.00 ทุกข้อ หมายถึง แบบประเมินมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

4) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ทำหนังสือขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อดำเนินการวิจัย

4.2 ทำการประเมินก่อนการทดลอง (Pre-test) เป็นรายบุคคลในสัปดาห์ก่อนการทดลองด้วยแบบประเมินทักษะสำหรับโลกบ้านของเด็กปฐมวัย โดยครูประจำชั้นเป็นผู้ประเมินเด็กจากการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ

4.1.3 ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยจัดกิจกรรม

สัปดาห์ละ 3 วัน เวลา 11.00 - 11.45 น. จำนวน 8 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้บริหารของโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้ช่วยดูแลเด็ก

4.1.4 ทำการประเมินหลังการทดลอง (Post-test) ในสัปดาห์หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง โดยทำการประเมินแบบเดียวกันกับการประเมินก่อนการทดลอง

4.1.5 นำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์ข้อมูล

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ การทดสอบทีสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for dependent samples) ค่าขนาดผลกระทบ และการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ และนำเสนอผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการจัดกิจกรรมการเล่นอิสระร่วมกับการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมทักษะสำหรับโลกบ้านของเด็กปฐมวัย

จากการนำคะแนนก่อนและหลังการทดลองของเด็กแต่ละคนมาสรุปผลการประเมินระดับทักษะสำหรับโลกบ้านของเด็กปฐมวัยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงผลดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการจัดกิจกรรมการเล่นอิสระร่วมกับการเล่นิทานเพื่อส่งเสริมทักษะสำหรับโลกบานีของเด็กปฐมวัย

ระดับทักษะสำหรับโลกบานีของเด็กปฐมวัย	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มีทักษะระดับดีมาก	0	0.00	18	100.00
มีทักษะระดับดี	0	0.00	0	0.00
มีทักษะระดับปานกลาง	13	72.22	0	0.00
มีทักษะระดับน้อย	4	22.22	0	0.00
มีทักษะระดับน้อยมาก	1	5.56	0	0.00
รวม	18	100.00	18	100.00

จากตาราง 1 ระดับทักษะสำหรับโลกบานีของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 72.22 รองลงมาคือระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 22.22 และระดับน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 5.56 หลังการทดลองทักษะสำหรับโลกบานีของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 100.00

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะสำหรับโลกบานีของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นอิสระร่วมกับการเล่นิทาน

จากการนำคะแนนทักษะสำหรับโลกบานีของเด็กปฐมวัยมาวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบทักษะสำหรับโลกบานีของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบทีสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระจากกัน แสดงผลดังตาราง 2 และผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะสำหรับโลกบานีของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองแยกเป็นรายด้าน แสดงผลดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะสำหรับโลกบานีของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นอิสระร่วมกับการเล่นิทาน

	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t-test	p-value
ก่อนการจัดกิจกรรม	18	27	16.00	2.66	13.33	0.00
หลังการจัดกิจกรรม	18	27	25.83	1.65		

* $p < .05$

จากตาราง 2 คะแนนทักษะสำหรับโลกบานีของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย 16.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.66 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย 25.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.65 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนทักษะสำหรับโลกบานีของเด็กปฐมวัย พบว่า ทักษะสำหรับโลกบานีของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

นำผลการทดสอบสมมติฐานด้วย t-test มาหาขนาดผลกระทบโดยใช้ดัชนี Cohen's d โดยใช้สูตร (สำเริง ไกยวงศ์, 2560: 284)

$$d = \frac{D}{\sqrt{\frac{\sum(D - \bar{D})^2}{n-1}}} \quad d = \frac{9.83}{\sqrt{\frac{1809 - 1740.50}{17}}} = \frac{9.83}{2.007} = 4.90$$

D คือ ผลรวมของค่าผลต่าง (ผลต่าง Pretest กับ Posttest ของผู้รับการทดลองแต่ละคน)

$\sum D^2$ คือ ผลรวมของค่าผลต่างยกกำลังสอง

n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการทดลองนั้น

d คือ ค่าขนาดอิทธิพลความแตกต่างมาตรฐานของการวัดก่อนและหลังได้ขนาดผลกระทบ 4.90

หมายถึง มีผลกระทบขนาดใหญ่ ($d > 0.80$)

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะสำหรับโลกบานีของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นอิสระ ร่วมกับการเล่นนิทานแยกเป็นรายด้าน

ทักษะสำหรับโลกบานี	n	$\bar{X}$	S.D.	t-test	p-value
ด้านความเห็นอกเห็นใจตนเอง					
ก่อนการจัดกิจกรรม	18	5.11	1.41	10.52	0.00
หลังการจัดกิจกรรม	18	8.83	0.51		
ด้านความเข้มแข็งทางจิตใจ					
ก่อนการจัดกิจกรรม	18	5.22	1.11	11.57	0.00
หลังการจัดกิจกรรม	18	8.67	0.59		
ด้านการยืดหยุ่นความคิด					
ก่อนการจัดกิจกรรม	18	5.67	0.91	8.82	0.00
หลังการจัดกิจกรรม	18	8.33	0.91		

* $p < .05$

จากตาราง 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะสำหรับโลกบานีของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 3 ด้าน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการบันทึกของครูประจำชั้นในแบบประเมินทักษะสำหรับโลกบานีของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง แบ่งเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1. เด็กแสดงพฤติกรรมด้านความเข้มแข็งทางจิตใจ สรุปประเด็นหลักได้ดังนี้ “มีความมั่นคงทางอารมณ์ ยอมรับข้อผิดพลาดของตนเองได้ดี มีความพยายามทำงานของตนเองจนสำเร็จ” “ยอมรับข้อผิดพลาด

ที่เกิดขึ้นได้ และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง” “ยอมรับอุปสรรคได้อย่างรวดเร็ว” “มีความมั่นใจในตนเอง มุ่งมั่นทำงานของตนจนสำเร็จ” “มีความพยายามที่จะยอมรับข้อผิดพลาดของตนเองได้มากขึ้น”

2. เด็กแสดงพฤติกรรมด้านการคิดยืดหยุ่น สรุปประเด็นหลักได้ดังนี้ “มีการเสนอวิธีการใหม่ ๆ” “ให้ความคิดเห็นปรับเปลี่ยนความคิดตามสถานการณ์ และเสนอแนะวิธีอื่นเมื่อพบอุปสรรค” “เมื่อเปลี่ยนกิจกรรมสามารถปรับเปลี่ยนความคิดตามสถานการณ์ได้เร็วขึ้น”

3. เด็กแสดงพฤติกรรมด้านความเห็นอกเห็นใจตนเอง สรุปประเด็นหลักได้ดังนี้ “รู้จักชื่นชมผลงานของตนเองและของเพื่อน” “ชื่นชมสิ่งที่ตนเองทำแม้ไม่สำเร็จตามเป้าหมาย” “แสดงความเห็นอกเห็นใจตนเองและเพื่อน” “รู้จักชื่นชมผลงานของตนเองและเพื่อนได้ดีขึ้น”

4. เด็กส่วนน้อยมีการพัฒนาทักษะดีขึ้น แต่ยังต้องการกำลังใจ คำแนะนำจากครู และการฝึกเพิ่มเติมในบางด้าน ดังตัวอย่างพฤติกรรมของเด็ก เช่น “พยายามทำงานของตนเองจนสำเร็จได้ เมื่อได้รับคำแนะนำจากคุณครู” “มีความมุ่งมั่นในการทำงานของตนเองจนสำเร็จ แต่บางครั้งยังขาดความมั่นใจในตนเองเรื่อง การเลือกวิธีใหม่” “เมื่อเปลี่ยนกิจกรรมสามารถปรับเปลี่ยนความคิดตามสถานการณ์ได้เร็วขึ้น รู้จักชื่นชมผลงานของตนเองและเพื่อนได้ดีขึ้น บางครั้งขาดความพยายามในการทำงานของตนเองคุณครูต้องคอยชี้แนะจนสามารถทำงานสำเร็จ” “มีความพยายามที่จะยอมรับข้อผิดพลาดของตนเองได้มากขึ้น รู้จักการยืดหยุ่นได้ด้วยตนเอง ถ้ามีการปรับเปลี่ยนกิจกรรม และมีบางครั้งที่ยังแสดงอารมณ์ด้านลบเมื่อพบอุปสรรคในการทำงาน”

อภิปรายผล

จากการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า ผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยขนาดผลกระทบมีขนาดใหญ่ อธิบายได้ดังนี้

1. การเล่นอิสระร่วมกับการเล่นิทานช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะความเห็นอกเห็นใจตนเอง ความเข้มแข็งทางจิตใจ และการยืดหยุ่นความคิด พบว่าหลังการทดลองเด็กแสดงพฤติกรรมของการมีทักษะโลก บานี ดังตัวอย่างแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านความเข้มแข็งทางจิตใจ เช่น เด็กชาย ก. ไม่ร้องไห้เมื่อเพื่อนแย่งของเล่น โดยบอก กับเพื่อนว่า "เล่นด้วยกันนะ" ด้านการคิดยืดหยุ่น เช่น เด็กหญิง ข. สามารถเปลี่ยนบทบาทการเล่นจากแม่ค้าเป็นคุณหมอได้อย่างรวดเร็วเมื่อมีเพื่อนนำตุ๊กตาที่ป่วยมาให้ ด้านความเห็นอกเห็นใจตนเอง เช่น เด็กชาย ค. พูดกับตัวเองว่า "ไม่เป็นไรนะ เดี่ยวสร้างใหม่ได้" เมื่อบล็อกที่ต่อไว้พังลงมา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Colliver et al (2022) ที่พบว่าเมื่อเด็กใช้เวลาในการเล่นอิสระมากขึ้น ความสามารถในการควบคุมตนเองหรือความสามารถ ในการกำกับและยับยั้งชั่งใจตนเองจะดีขึ้น เนื่องจากเมื่อเด็กได้เล่นอย่างอิสระทำให้ได้เผชิญอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ได้ฝึกควบคุมอารมณ์จากการพบเจออุปสรรค ต้องคิดแก้ปัญหา ทำให้ได้พบทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว รวมถึงความสนุกสนาน และประสบการณ์ รุ่งแจ้ง (2567) ที่กล่าวว่าเมื่อเด็กสามารถกำกับตนเอง เด็กจะเข้าใจและรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง สามารถหักห้ามใจ รู้จักคิด พิจารณา ไตร่ตรองว่าควรทำเช่นไรในสถานการณ์ต่าง ๆ และสามารถปรับอารมณ์และความรู้สึกได้เมื่อมีอะไรมากระทบ นอกจากนี้ธิดา พัทธสินสุข (2562) กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่นอิสระที่ช่วยส่งเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับการ

ใช้ชีวิต เช่น ทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การเห็นอกเห็นใจตนเอง จากการที่ได้เผชิญปัญหาและได้สนุกกับวิธีการเล่นที่หลากหลายโดยไม่ต้องกลัวที่จะล้มเหลว เพราะไม่มีความคาดหวังจากผู้ใหญ่มากอภัยกับ ทักษะคิดและการยืดหยุ่นความคิดจากการเล่นที่มีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ทำให้รู้สึกดีและภูมิใจกับความสำเร็จของตนเอง ช่วยให้เด็กสามารถคิดและเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้ดี ดังที่วิภาวี เจริญลีลา (2565) กล่าวว่า การลดความกังวลส่งผลให้มีสุขภาพจิตที่ดี ช่วยให้เด็กรับมือกับความเครียด สามารถจัดการความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น และตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้ดีขึ้น และงานวิจัยของ Karakasidou et al. (2021) ยืนยันว่าความเมตตาต่อตนเอง การเห็นอกเห็นใจตนเอง อารมณ์เชิงบวก และความเข้มแข็งทางจิตใจ เป็นทักษะที่สามารถสอนหรือฝึกให้เกิดขึ้นตั้งแต่เด็กได้

2. การจัดกิจกรรมการเล่นอิสระร่วมกับการเล่นนิทานเพื่อส่งเสริมทักษะสำหรับโลกบานีของเด็กปฐมวัย มีการดำเนินกิจกรรมตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2565) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกทำให้เด็กเกิดประสบการณ์ตรงจากการได้ลงมือทำ เด็กได้คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณจนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ดังที่ Kolb (2020) และ McLeod (2025) กล่าวว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ทำให้เด็กได้สัมผัสประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม ได้สังเกตเชิงสะท้อนคิด จากประสบการณ์ใหม่ ได้สร้างแนวคิดเชิงนามธรรม และนำความรู้ไปใช้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยของ Enache (2022) ยืนยันว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวทางของ Kolb มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กก่อนวัยเรียนอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ เด็กมีพัฒนาการในระดับความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้นเมื่อได้รับโอกาสเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง และได้สะท้อนประสบการณ์ผ่านกระบวนการคิดร่วมกับครูและเพื่อน และการศึกษาของ Ranken et al. (2023) ที่พบว่าการเรียนรู้จากประสบการณ์ทำให้เด็กสามารถจดจำการเรียนรู้ได้ต่อไปในระยะยาว สอดคล้องกับกมล โพธิเย็น (2564) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2565) ที่กล่าวว่า การให้เด็กได้สัมผัสกับประสบการณ์ตรง ให้เด็กสะท้อนคิด และนำความรู้ไปใช้ เป็นการสนับสนุนให้เด็กสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นความรู้ที่ติดตัวผู้เรียนไปตลอด

3. การเล่นนิทานเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะสำหรับโลกบานีช่วยสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้แนวคิดของทักษะโลกบานี ดังการศึกษาของ Yabe et al. (2018) ที่พบว่าการเล่นนิทานให้เด็กฟังช่วยให้การไหลเวียนของเลือดในบริเวณหน้าผากดีขึ้นกว่าการให้เด็กอ่านหนังสือภาพ ส่งผลให้สมองของเด็กทำงานได้ต่อเนื่องยาวนานขึ้น นอกจากนี้จารุวรรณ จันจินดา (2562) กล่าวว่า นิทานช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เปิดโลกจินตนาการ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการมีสัมพันธภาพกับบุคคลรอบข้าง การแสดงออกอันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม ช่วยปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และการศึกษาของอัญญิกา สอนไชยา และละดา ดอนหงษา (2567) พบว่าการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย รวมถึงการศึกษาของสรีดา ศุภสิทธิเวช (2562) ที่พบว่าการเล่นนิทานอาจมีแนวโน้มในการช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจในเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จัดให้เด็กได้เล่นอิสระทุกวัน โดยจัดทางเลือกในการเล่นให้มีความหลากหลาย เพื่อให้เด็กได้เจอกับปัญหาใหม่ ๆ และประสบการณ์ที่ท้าทาย
2. จัดหาสถานที่ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อให้ครูอ่านหรือเล่าให้เด็กฟังทุกวันในช่วงเวลาว่าง เช่น ก่อนนอน หรือระหว่างรอผู้ปกครองมารับกลับบ้าน
3. ให้เด็กได้ฝึกทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคปัจจุบันและในอนาคตผ่านการทำกิจวัตรประจำวัน และการทำงานกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ
4. จัดอบรมให้ความรู้ครูปฐมวัยเกี่ยวกับบทบาทของครูในการจัดประสบการณ์การเล่นอิสระ และแนวทางในการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคปัจจุบันและในอนาคตให้กับเด็กปฐมวัย
5. ให้ความรู้ผู้ปกครองเกี่ยวกับความสำคัญและแนวทางในการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคปัจจุบันและในอนาคตให้กับเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

1. การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกปัจจุบันและอนาคตสำหรับเด็กปฐมวัยโดยวิธีการอื่น เช่น การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกปัจจุบันและอนาคตสำหรับเด็กปฐมวัยด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครู (Professional Learning Community) หรือ การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกปัจจุบันและอนาคตสำหรับเด็กปฐมวัยโดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม
2. การวิจัยและพัฒนารูปแบบหรือโปรแกรมการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกปัจจุบันและอนาคตสำหรับเด็กปฐมวัย
3. การศึกษาระยะยาวติดตามผลการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกปัจจุบันและอนาคต

บรรณานุกรม

กมล โพธิเย็น. (2564). Active learning: การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21.

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 19(1), 11-28.

กรรณภรณ์ รุ่งแจ้ง. (2567). VUCA สู่ BANI: ความท้าทายของการจัดการศึกษาปฐมวัย. วารสารสถาบันวิจัย

และพัฒนา, 9(1), 282-291.

จารุวรรณ จันจินดา. (2562). ผลการจัดกิจกรรมการเล่นิทานที่มีผลต่อความสามารถในการลงความเห็นข้อมูลของเด็กปฐมวัย โรงเรียนวัดพุ่มเรียง จังหวัดสุราษฎร์ธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา).

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ดิฉัตร ชุสสุโพวา. (2565). ผลกระทบสำคัญ 5 ด้าน ของโรคโควิด-19 ที่มีต่อเด็กในประเทศไทย. สืบค้นจาก <https://www.unicef.org/thailand/th/stories/>
- ธิดา พิทักษ์สินสุข. (2562). EF กับการเล่นอิสระ (Free Play). ใน สุภาวดี หาญเมธี, ธิดา พิทักษ์สินสุข, และ ภาวนา อร่ามฤทธิ์ (บ.ก.), *คู่มือพัฒนาทักษะสมอง EF Executive Functions สำหรับครูปฐมวัย* (พิมพ์ครั้งที่ 4, น. 191-197). กรุงเทพฯ: มติชน.
- ยูนิเซฟ. (ม.ป.ป.). *ผลกระทบของโควิด-19 ต่อครอบครัวเปราะบาง: ครอบครัวที่มีเด็กเล็ก*. สืบค้นจาก <https://www.unicef.org/thailand/media/6206/file/COVID-19%20Impact%20on%20young%20children.pdf>
- วิภาวี เจริญลีลา. (2565ก). *โลกโกลาหล (BANI World) Ep1 Brittle: ในโลกที่เปราะบาง เด็กต้องไม่แตกหัก ด้วยทักษะความยืดหยุ่น*. The Potential. สืบค้นจาก <https://thepotential.org/knowledge/bani-world-ep1-brittle/>
- วิภาวี เจริญลีลา. (2565ข). *โลกโกลาหล (BANI World) Ep2 Anxious: ความวิตกกังวลที่หายขาดได้ด้วยความเข้าใจ*. The Potential. สืบค้นจาก <https://thepotential.org/knowledge/bani-world-ep2-anxious/>
- วิภาวี เจริญลีลา. (2566ก). *โลกโกลาหล (BANI World) Ep3 Nonlinear: ยิ่งพลิกแพลงได้ ยิ่งมั่นคง ในโลกที่ไร้เหตุผลและคาดเดาได้ยาก*. The Potential. สืบค้นจาก <https://thepotential.org/knowledge/bani-world-ep3-nonlinear/>
- วิภาวี เจริญลีลา. (2566ข). *โลกโกลาหล (BANI World) Ep4 Incomprehensible: คลายความไม่เข้าใจด้วยความโปร่งใสและสัญชาตญาณ*. The Potential. สืบค้นจาก <https://thepotential.org/knowledge/bani-world-ep4-incomprehensible/>
- ศรัทธา ปลื้มสูงเนิน (บ.ก.). (2564). *คู่มือการเล่น (Free Play)*. กรุงเทพฯ: Rabbit4print.com. สืบค้นจาก <https://drive.google.com/file/d/1l6eHwz-B32J9nNnEFnEs4g1zM5m6FS9R/view>
- สรिता ศุภสุทธิเวช. (2562). *การพัฒนาชุดนิทานส่งเสริมพฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจสำหรับเด็กปฐมวัย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุภาวดี หาญเมธี, ธิดา พิทักษ์สินสุข, และ ภาวนา อร่ามฤทธิ์ (บ.ก.). (2562). *คู่มือพัฒนาทักษะสมอง EF Executive Function สำหรับครูปฐมวัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มติชน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ระดับปฐมวัย*. สืบค้นจาก http://academic.obec.go.th/web/images/news/1661483574_d_3.pdf

- สำเร็จ ไกยวงศ์. (2560). ขนาดผลกระทบ: ผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดของการทดสอบสมมติฐาน. *วารสารปัญหาวิวัฒน์*, 9(1), 1-14.
- อัญธิกา สอนไชยา, และ ละดา ดอนหงษา. (2567). ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทานต่อความคิดสร้างสรรค์และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย. *เสถียรวิทย์ปริทัศน์*, 4(3), 187–197.
- Cascio, J. (2020). *Facing the age of chaos*. Retrieved August 28, 2024, from <https://medium.com/@cascio/facing-the-age-of-chaos-b00687b1f51d>
- Colliver, Y., Harrison, L. J., Brown, J. E., & Humburg, P. (2022). Free play predicts self-regulation years later: Longitudinal evidence from a large Australian sample of toddlers and preschoolers. *Early Childhood Research Quarterly*, 59, 148-161. doi:10.1016/j.ecresq.2021.11.011
- Enache, A. (2022). The efficiency of experiential learning in preschool children. *International Scientific Publications*, 20, 326-334. Retrieved from <https://www.scientific-publications.net/en/article/1002399/>
- Fuente-Anuncibay, R., González-Barbadillo, A., Ortega-Sánchez, D., & Pizarro-Ruiz, J. (2020). Mindfulness and empathy: Mediating factors and gender differences in a Spanish sample. *Frontiers in Psychology*, 11, Article 561007.
- Karakasidou, E., Raftopoulou, G., & Stalikas, A. (2021). A self-compassion intervention program for children in Greece. *Psychology*, 12(12), 1785–1797.
- Kolb, A. (2020, April 15). *This is experiential learning* [Video file]. Retrieved from <https://learningfromexperience.com/themes/this-is-experiential-learning-video>
- Lally, M., & Valentine-French, S. (2021). Piaget’s preoperational stage. In *Lifespan development: A psychological perspective* (4th ed., pp. 126-128). Retrieved from <https://www.clcillinois.edu/programs/psy/openeducation>
- McLeod, S. (2025). *Kolb’s learning styles and experiential learning cycle*. Simply Psychology. Retrieved from <https://www.simplypsychology.org/learning-kolb.html>
- Ranken, E., Manyukhina, Y., Wyse, D., & Bradbury, A. (2023). *Experiential learning for children aged 4-14: A rapid evidence assessment*. London: UCL Institute of Education. Retrieved from <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10173743/>

Yabe, M., Oshima, S., Eifuku, S., Taira, M., Kobayashi, K., Yabe, H., & Niwa, S. (2018). Effects of storytelling on the childhood brain: Near-infrared spectroscopic comparison with the effects of picture-book reading. *Fukushima Journal of Medical Science*, 64(3), 125–132. doi:10.5387/fms.2018-11